

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A baj

Hétesztendős koromban egy nyári reggel már korán felébredt az öröm. Utazom nagymamához és nagypapához Pöttöndre, és két hétig vendégeskedem náluk unokaöcséimmel, Porcikával és Pottyánóssal együtt. Zörrent is nemsokára kertünk ajtaja, jött értem nagynéném, Hajnalicska néni a két kisfiával, és már fél kilenckor le is szálltunk a vonatról Nógrádon. Onnan visszafel az erdei út Pöttöndre. Ebéd után Hajnalicska néni visszautazott Törpeházára. Lekísértük a vasútállomásra, aztán Porcika meg Pottyánós arra kérte nagymamát, hazamenet ejtsük útba a krétabarlangot.

Maga a barlang természetesen mészkőbarlang, fenn van egy függőleges sziklafalban, de alatta is lehet találni a fűben krétaként használható mészkődarabokat. Pottyánós öt éves volt, Porcika azonban majdnem egyidős velem, mégis ugyanúgy előreszáguldozott, mint öcsikéje. Én nagymama mellett lépegettem. Egyszerre csak – már a barlang alatt – látjuk, hogy a két fiú rohanni kezd, aztán elvágódnak és birkóznak, dögönyözik egymást. Amint kiderült, először Pottyánós kezdett szaladni, Porcika azt hitte, mészkövet lát, rohant hát ő is, és akadályozta a futásban. Pottyánós meg azt hitte, Porcika lát mészkövet, akadályozta hát ő is, és elbuktatták egymást. Nagymama barackot nyomott a fejükre: „Ejnye, ejnye, fityfirittyek! Az egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz!” És valószínűleg erről az első rosszalkodásról jutott eszébe, amit minden unokájának el szokott mondani: „Jegyezzétek meg idén is a három pöttöndi tilalmat! Az első: Nagypapa műhelyébe csak akkor szabad bemenni, ha ő is ott van. A második: A pónilovakon majd lovagoltat titeket nagypapa, egyedül azonban ne menjetek közel hozzájuk. A harmadik: Az éléskamrába bemenni tilos.” Nagyapánk asztalos volt, és deszkaszállítása, bútorszállításra tartott pónilovakat.

A három tilalom közül csak az utolsónak volt nehéz engedelmessé válni. A műhely úgyszólván csak akkor vonzott minket igazán, ha figyelhettük nagypapa munkálkodását, a ravasz, harapós pónilovaktól különben is féltünk, a dúsan megrakott kamra iránt viszont semmi sem csorbította igen nagy érdeklődésünket. Mondta is tüstént Porcika huncut sóhajtással: „Milyen kár, hogy nagymama is félti az éléskamráját!” Pottyánós még zsörtölődött is: „Pedig vagy vendégek vagyunk, vagy nem!” Nagymama nevetett is, fejét is csóválta: „Nem a kamrát félted én tőletek, hanem titeket féltetek a kamrától. Ahogyan titeket féltetek a fűrésztől is, a satutól is, meg a harapástól, rúgástól.” De Porcika nem fogadta el ezt a magyarázatot: „A kamra nem csípi oda az ujjunkat, mint a satu.” Pottyánós meg hozzátette: „És se nem rúg, se nem harap. Ott csak mi haraphatnánk, ha szabad volna. A kamrában nem érhet minket semmi baj.” Most már nem nevetett nagymama: „Tévedtek, gyerekeim. Tudjátok meg, hogy aki tilalom ellenére bemegy a kamrába, azt igenis egészen biztosan baj éri.”

Nagyon elcsodálkoztam ezen az állításán, és amikor magunkra maradtunk, megkérdeztem: „Ugye, csak elriasztásul tetszett mondani neki, hogy egészen bizonyosan?” De még jobban kellett csodálkoznom a válaszára: „Azért mondtam, mert úgy van. Egészen bizonyosan baj éri, aki bemegy. Gondolkozzál rajta, és rá fogsz jönni, hogy igazam van.” Ottlétünk harmadik-negyedik napján fánk volt ebédre. Nagyanyánk mindegyikünknek tálatlalt három evőkanálnyi baracklevárt is, mártogassuk bele a fánkot, de jól osszuk be, mert többet nem kapunk. Nagyon ízlett mindhármunknak a pompás illatú, világossárga lekvár, Pottyánós nem is mártogatott, hanem kávéskanállal ette meg, de csakugyan hiába kértünk még.

„Baracklevárból ennél többet nem szabad enni egyszerre, mert megárt.”

Ebéd után, mialatt nagymama szokása szerint szundikált egy kicsit a szobájában, fent játszóterünk a hegyoldali kertben. Egyszerre csak Porcika meg én észrevettük, hogy Pottyánós eltűnt valahová. Hosszas keresés után ott találtuk meg, ahol a legkevésbé számítottunk rá, a szobánkban. Feküdt az ágyán, mindkét kezével fogta a fejét, és sírt. Láttam, hogy felnőtt segítség kell, felbresztettem nagymamát, és neki aztán elsírdogálta Pottyánós, már hidegvizes kendővel a fején, mit cselekedett. Hogy feljusson a barackleváros üvegekig, létraként használta a kamra polcait, de megcsúszott, lepottyant, hiszen nem ok nélkül nevezték Pottyánósnak, és belevágta a fejét az ajtófélfába. Kívül, a haja közt csak egy kicsit sérült meg, de a fejfájása olyan erős és tartós volt, hogy másfél napig raktuk rá a hideg vizes borogatást. A második nap estéjén nagymama így szólt hozzám: „No, most láthattad, hogy egészen bizonyosan baj éri, aki tilalom ellenére bemegy a kamrába.” Megint elcsodálkoztam: „De, nagymama!... Hiszen Pottyánóst csak azért érte baj, mert olyan pottyánós, ügyetlen.” Nagymama azonban kijelentette: „Akkor is baj éri azt, aki bemegy, ha olyan ügyes, mint valami cirkuszi akrobata. Gondolkozz csak rajta még egy kicsit, és azt fogod mondani, igaza van a nagymamának.”

Néhány nap múlva, ismét barackleváros sütemény volt ebédre, rácsos tészta. Nagyon finom, omlós linzertésztából készült, Porcika mégis kifogásolt valamit: „Milyen kár, hogy megsült benne a lekvár is. Én a sületlen baracklevárt szeretem.” Nagymama nevetett: „Te, ugye, azt se bánád, ha a leves is, a főzelék is sületlen baracklevárból lenne?” Porcikának felcsillant a szeme: „Nem is bánám!”

Holnap abból tessék főzni az egész ebédet!” Nagymama most már elkomolyodott: „Csak utólag bánnád, de akkor nagyon. Baracklekvárból még tésztával is csak keveset szabad enni.”

Ennek a napnak az éjszakáján arra ébredtem, hogy valaki nyögdecse a szobánkban. Holdvilág volt, láttam tehát, hogy Porcika, párnáját a hasára szorítva, jobbra-balra hentereg az ágyán. Amikor észrevette, hogy nézem, nyögdecselve is, dühösen is rám suttogott: „Nehogy szólni merj nagymamának! Csikar egy kicsit a hasam, de majd... elmúlik...” A csikarás azonban három ízben is olyan sebbel-lobbal kergette ki ökelmét a szobánkból, hogy zajjal nyitotta az ajtókat, és egyszerre csak bejött nagymama. Már hozta is magával a törölközőbe burkolt, forró cserépszindelyt. Fél éjszakán át váltogettuk Porcika hasán a zsindeleket, felébredt Pottyános is, és amikor megtudta, hogy egy egész üvegnyi baracklekvárt lakmározott be a bátyja, szörnyűködve dűnnyögte: „Jaj, micsoda rosszaság!” Nagymama azonban rápirított: „Nem hallgatsz, fityfiritty?! No nézzék! Mintha nem is pottyant volna le a polcra! Ha Porcika tizenkilenc, te egy híján húsz vagy!” Másnap Porcika, hogy egészen meggyógyuljon, csak teát, kétszersültet, húslevest meg reszelt sárgarépát kapott, tőlem pedig nagymama ismét megkérdezte: „No, Moha, hiszed-e már, hogy egészen bizonyosan baj éri azt, aki tilalom ellenére bemegy a kamrába?” Én azonban megint bámultam: „De nagymama!... Porcikát csak azért érte a baj, mert meggondolatlan volt, és egy egész üveggel megevett a baracklekvárból.” Nagymama viszont ismét kijelentette: „Akkor is baj éri, ha olyan meggondolt, mint egy patikus. Gondolkozzál csak tovább, rá fogsz jönni, hogy nagymamának igaza van.”

Az elutazásunk előtti napon kora délután bementem vizet inni a konyhába. A konyha már rendben volt, nagymama a szobájában szundikált. Ittam, kiöblítettem a bögrét, letettem, és akkor észrevettem, hogy tárva a kamra ajtaja, hadd járja a légvonal az élelmiszereket. Láttam a mogyorós, mandulás, diós ládi-

kókat... a mazsolás edényt... és nem bírtam ellenállni. A következő percben már eszegettem odabent, hevesen dobogó szívvel hallgatóztam a szoba felé, de az is eszembe jutott, milyen kár, hogy nem mondhatom el ezt a beosonásomat nagymamának. Bebizonyíthatnám vele, hogy igenis, csak azt éri baj, aki ügyetlen vagy meggondolatlan. Mert, íme engem semmi baj sem ér, és nem is fog.

Másnap délelőtt átjött értünk Törpeházaról Hajnalicska néni. Az esti vonattal akart hazavinni minket. Délután, az uzsonna vége felé egyszerre csak így szólt nagymamához: „Még nem is kérdeztem édesanyámtól, jók voltak-e a fiaim, nem szegték-e meg a három pöttöndi tilalmat?” Eközben Porcikára meg Pottyánosra nézett, és lesütött szemükön meglátta, hogy valami nem volt egészen rendben. Nagy-

anyánk éppen azzal szokott rámutatni rosszkódásunk csekély voltára, hogy nem titkolta el szüleink előtt. Ezt mondta most is: „Ha követtek is el valamicske hibát, már meg is szenvedtek érte szegénykék. A maguk kárán tanulták meg, hogy aki tilalom ellenére bemegy a kamrába, azt egészen bizonyosan baj éri.”

Ekkor már bosszantani kezdett, hogy ilyen állhatatosan hiszi ezt, és elhatározta, hogy uzsonna után négyszemközt – lesz, ami lesz – megmondom neki, hogy én is beosontam a kamrába, eszegettem, és íme, mégsem ért semmiféle baj. Oda is sügtam neki tüstént: „Majd mondok valamit.” Hajnalicska néni ezalatt szomorú tekintettel

nézte a két fiút, és így szólt: „Miért nem tudtok ti is olyanok lenni, mint Moha? Különösen te, Porcika. Hiszen te majdnem egyidős is vagy vele.” Ekkor nagymama, védeni akarva Porcikát, ezt mondta: „Egyidősek, az igaz, de azért Mohához mégse mérjük őt. Moha olyan kifogástalan viselkedésű, amilyen ezer között csak egy akad. Gyöngyszem Porcika is, Pottyános is..., de Moha..., Moha a jó viselkedés tekintetében valóságos drágakő.” És hozzám fordult: „No, gyere, kedveském, hozzuk be a gyümölcsös rizskását.” A konyhában meg így szólt: „Azt sügtad, mondani akarsz valamit. Mondjad hát!” Eközben bement a kamrába, és kiemelte a jeges dézsából a rizkásás tálát. Én meg ott álltam mögötte, néztem a mogyorós, mandulás, diós ládikákat, néztem a mazsolás edényt, és hallgattam. Óriási szomorúságot éreztem, olyasféle szomorúságot, mint két évvel előbb, amikor fehér csipkegallért vásároltam édesanyám születésnapjára, és amikor levelet is akartam írni az ajándék mellé, véletlenül ráborítottam a hófehér gallérra a tintát. Nagymama a konyhai asztalra tette a tálát, és rám nézett: „Mondjad hát, Mohácska, figyelek.” Nagy nehezen összeszedtem magam: „Én csak azt... csak azt akartam mondani..., hogy igaza van nagymamának. Rájöttem, hogy éri baj azt is, aki ügyes, és azt is, aki meggondolt. Ugy éri baj, hogy... folt esik a jóságán.” Nagymama örült: „No látod, kedveském! Tudtam én, hogy rá fogsz jönni! Mert nemcsak a szíved drágakő, hanem az eszed is. De hát ezt megmondhattad volna odabent is, nem titok. No, gyere! A rizkását te viszed, a kistányérokat én.”

Elvettem a tálát az asztalról, nagymama meg ezt kérdezte: „Csak nem nehéz?” Rábámultam: „Miért tetszik gondolni, hogy nehéz?” „Mert sóhajtottál. Miért sóhajtottál?” Hebegtem: „Talán... talán azért, mert... mert már elutazunk.” És dugtam előle az arcom, féltem, hogy meglátja rajta, mitől fáj olyan keservesen az a drágakőnek dicsejt szívem. Indultam hát gyorsan, vittem a gyümölcsös rizst. Nagymama meg gyanútlanul, örömmel, mosolyogva hozta mellettem a kistányérokat.